

Informace k povinnostem provozovatelů veřejného zásobování pitnou vodou po novele vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů, v oblasti stanovení pesticidních látek v pitných vodách

Novelou vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů, přijatou v roce 2014 dochází ke změně posuzování metabolitů pesticidních látek nalezených v pitné vodě.

V příloze č. 1shora citované vyhlášky bylo změněno znění vysvětlivky č. 27 k ukazateli „pesticidní látka“ takto:

„Pesticidy se rozumí organické insekticidy, herbicidy, fungicidy, nematocidy, akaricidy, algicidy, rodenticidy, slimicidy, příbuzné produkty (např. regulátory růstu) a jejich relevantní metabolity, rozkladné nebo reakční produkty. Stanovují se pouze pesticidy s pravděpodobným výskytem v daném zdroji, nestanovení pesticidních látek se zdůvodní.“

Některé metabolity pesticidů jsou stejně toxické jako jejich mateřské látky (relevantní metabolity).

Monitoringem výskytu pesticidů v podzemních vodách (od roku 2002), který realizuje Český hydrometeorologický ústav, bylo totiž prokázáno, že při posuzování kontaminace podzemních vod pesticidy hrají primární roli jejich metabolity. Monitoring zaměřený pouze na účinné látky bez zohlednění relevantních metabolitů poskytuje výsledky, které mohou vést k mylným závěrům, které neodpovídají dnešní realitě v České republice.

Definice pojmu „relevantní“

(Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS článek 3, odstavec 32)

„Metabolit se považuje za významný (v anglickém znění nařízení je použit termín „relevantní“2), existuje-li důvod předpokládat, že jeho přirozené vlastnosti jsou srovnatelné s vlastnostmi mateřské látky, pokud jde o účinek na biologický cíl, nebo že představuje pro organismy vyšší riziko než mateřská látka nebo riziko srovnatelné anebo že má určité toxikologické vlastnosti, jež jsou považovány za nepřijatelné. Takový metabolit je významný pro rozhodnutí o celkovém schválení nebo pro stanovení opatření ke snížení rizika;“

Necílenými analýzami vod z hlediska souboru stanovovaných pesticidních látek - zaužívaně se stanovují látky (např. DDT), jejichž výskyt je v dané oblasti nepravděpodobný, naopak ty, které patří v současné době k nejvíce využívaným (např. glyfosát, který je účinnou látkou Roundupu se nestanovují), se nestanovují – to vede k plýtvání prostředků a vyvolává falešný pocit jistoty, že vše je v pořádku.

Na základě výše uvedeného má osoba povinná dle § 3 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů (provozovatel veřejného zásobování pitnou vodou) předložit orgánu ochrany veřejného zdraví písemný doklad o ověření pravděpodobného výskytu pesticidů ve vodním zdroji (odůvodněný seznam pesticidů) a následně zajistit aktualizovaný rozsah úplných rozborů vody, zaměřený na pravděpodobně vyskytující se pesticidy a jejich metabolity. Odůvodněný rozsah pesticidů by měl být každý rok aktualizován. Pokud provozovatelé vodovodů v odůvodněných případech sdělí orgánu ochrany veřejného

zdraví, že v ochranných pásmech jejich zdrojů nebyly některé pesticidní látky používány, pak tyto nemusí stanovovat.

Rozsah analyzovaných ukazatelů pesticidních látek v úplném rozboru – nutnost aktualizace – musí korespondovat s reálně aplikovanými látkami při ošetřování plodin, dřevin, půdy apod. na plochách, které by mohly ovlivňovat vodu ve zdroji.

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)

- zveřejnil počátkem roku 2015 na svých webových stránkách „Přehled účinných látek přípravků na ochranu rostlin a jejich metabolitů“, který je průběžně doplňován, a ve kterém je uveden seznam často používaných pesticidů a jejich známých metabolitů, včetně informace, zda je či není metabolit hodnocen jako relevantní:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/prehled-ucinnych-latek-a-jejich.html>

- Dále je na webových stránkách ÚKZÚZ přístupná spotřeba přípravků na ochranu rostlin a plodin po jednotlivých okresech v krajích ČR:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/spotreba-pripravku-na-or/spotreba-v-jednotlivych-letech/spotreba-por-kraje-okresy/jihomoravsky-kraj/jihomoravsky-kraj-1.html>

Mimo jiné * i z výše uvedeného mohou po aktualizaci v polovině roku vycházet provozovatelé vodovodů při zpracování svých odůvodněných seznamů.

* nabídka služeb některých akreditovaných laboratoří

SZÚ zpracoval dne 9. 7. 2014 Metodické doporučení SZÚ – Národního referenčního centra pro pitnou vodu pro hodnocení relevantnosti metabolitů pesticidů v pitné vodě (SZÚ-2466/2014), které vychází z metodiky, kterou vydala v roce 2003 Evropská komise pro hodnocení relevantnosti metabolitů látek v podzemní vodě. V doporučení je popsán praktický postup.

Zjištění relevantnosti metabolitů – informace ÚKZÚZ (Odbor přípravků na ochranu rostlin ÚKZÚZ, Zemědělská 1752/1a, Brno, 61300; e-mail: pripravky@ukzuz.cz), pokud nebyl posouzen, hodnocení provádí Státní zdravotní ústav - Oddělení chemické bezpečnosti.

Hodnocení zdravotních rizik nálezů pesticidních látek a jejich metabolitů v pitné vodě provádí pak

pro nerelevantní metabolity - SZÚ - Oddělení hygieny vody - všeobecně platný limit pro pitnou vodu,

pro relevantní metabolity – SZÚ - Oddělení hygieny vody a osoby autorizované v hodnocení zdravotních rizik expozice chemickým látkám v prostředí - hodnota platná pro konkrétní vodovod.

K posouzení relevantnosti metabolitů pesticidů se používá metodika Evropské komise *Guidance document on the assessment of the relevance of metabolites in groundwater of substances regulated under Council directive 91/414/EEC*.

Zástupci Sdružení oborů vodovodů a kanalizací České republiky (SOVAK ČR), Ministerstva zdravotnictví ČR a Státního zdravotního ústavu se dohodli na postupném vytváření seznamu

nerelevantních metabolitů pesticidů, včetně jejich doporučených limitních hodnot v pitné vodě. Tento seznam je veřejně přístupný a díky němu nebude potřeba provádět hodnocení duplicitně.

Provozovatel vodovodu, který si nechá posoudit, zda se jedná o relevantní či nerelevantní metabolit, a zpracovat hodnocení zdravotních rizik, v rámci něhož bude navržena přípustná limitní hodnota v pitné vodě, zašle příslušné podklady na Ministerstvo zdravotnictví (MZ). Poté se tato informace zařadí na seznam posouzených nerelevantních metabolitů pesticidů a jejich doporučené limitní hodnoty v pitné vodě, který je zveřejněn na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví ČR:

http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/pitna-voda-pesticidy-nerelevantni-metabolity_3170_5.html

Ve Zlíně, dne 31. 3. 2016

Zpracovala: Ing. Eva Javoříková